



انستگاه شهید مدنی آذربایجان  
معاونت پژوهش و فناوری

## شیوه‌نامه تشخیص و شناسایی نشریات یغماگر (Predatory Journals)

### مقدمه

بهبود کیفیت پژوهش‌ها و مقالات جزء ضروریات ارتقای جایگاه دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی است تا افزون بر ارتقای موقعیت، نقش مؤثرتری در حل مسائل جامعه داشته باشد. دستیابی به این امر مهم در گرو پرهیز از چاپ مقالات در مجلات غیرمعتبر است، بویژه در این دوره که گسترش «مجلات یغماگر» (Predatory Journals) با سرعت بسیار زیاد ساحت علم را در سراسر دنیا با چالشی جدید روبه‌رو ساخته است. این مجلات با تصاحب بخشی از گزینش‌های پژوهشی از طریق دریافت هزینه بررسی و چاپ مقاله بدون انجام روند استاندارد و علمی دقیق داوری و در نتیجه آلوده کردن منابع علمی به گزارش‌های غیردقیق، به روند توسعه علم بشری آسیب وارد می‌کنند.

این شیوه‌نامه در راستای اجرای مفاد نامه شماره ۲/۲۷۴۱۴۷ مورخ ۱۳۹۹/۱۲/۰۲ وزارت متبوع و به منظور تشخیص نشریات یغماگر و معرفی پایگاه‌های علمی معتبر تدوین شده تا پژوهشگران با دقت و شناخت بیشتری نسبت به ارسال مقالات خود به مجلات معتبر همت گماشته و با انجام مطالعات بیشتر دستاورد تحقیقات خود را در مجلات معتبر به چاپ رسانند.

### ماده ۱. ویژگی‌های مشترک نشریات یغماگر (Predatory Journals)

۱. ضعیف بودن کادر علمی تحریریه؛
۲. داشتن هیأت تحریریه جعلی، بی‌نام و نشان، یکسان برای چند مجله و آوردن فهرستی از اسامی جعلی؛
۳. پذیرش سریع مقالات بدون طی نمودن فرآیند داوری صحیح و بررسی کیفی آن یا داوری سریع و گرفتن ایرادهای جزئی؛
۴. قرار گرفتن نام دانشمندان تراز اول و مطرح در فهرست ویراستاران مجله بدون اطلاع خود آنان و یا ادعای یکطرفه ارتباط با مراکز علمی معتبر و مشهور؛
۵. وسعت حوزه موضوعی نشریه که در هر موضوعی مقاله می‌پذیرند؛
۶. ایجاد ضریب تأثیر جعلی: ضریب تأثیر ادعا شده توسط ژورنال متفاوت با ضریب تأثیر شناخته شده محافل علمی (یعنی گزارش تامسون رویترز Citation Reports Journal) است. غالباً چنین ژورنال‌هایی به علت کیفیت پایین و عدم امکان دریافت رتبه در JCR، از ضرائب جعلی نظیر UIF (Universal Impact Factor), JIF (Journal Impact Factor), GIF (Global Impact Factor) برای فریب استفاده می‌کنند.
۷. ارائه پیوند (لینک) از مجله جعلی به وب سایت مجله معتبر در فهرست نشریات تامسون رویترز؛
۸. عنوان نمودن و برجسته کردن مطالبی که هیچ ارتباطی با سطح کیفی ژورنال ندارد، نظیر داشتن ISSN و حضور در Ulrich's Periodical Directory و یا اختصاص Doi برای هر مقاله؛
۹. پیشنهاد عضویت در هیأت داوری: دریافت دعوت‌نامه عضویت در هیأت داوری یک ژورنال می‌تواند بسیار ترغیب کننده باشد! موقعیتی که معمولاً به ندرت و آن هم به پژوهشگران شناخته شده در یک فیلد تخصصی پیشنهاد می‌شود.

۱۰. تاکید بیش از حد بر دریافت وجه در مقابل چاپ مقاله؛
۱۱. نداشتن آدرس پستی و شماره تماس و فقط به آدرس پست الکترونیکی اکتفا می کنند و اجتناب از آوردن نام کشور؛
۱۲. سوء استفاده از اسامی افراد واقعی مشهور در لیست هیأت تحریریه بدون کسب اجازه از آنان؛
۱۳. ارسال فراخوان ایمیل به آدرس ایمیل‌هایی با دامنه ac و edu و وعده داوری و چاپ سریع مقاله.

**توجه:** داشتن دو دامنه همزمان از سوی یک مجله، یکی از دلایل اصلی ورود مجلات ایران به لیست‌های مجلات جعلی (Faked) و یا یغماگر (Predatory) می‌باشد برای مثال اگر یک مجله با نام ABC دارای دو دامنه ABC.com و ABC.ir باشد، به دلیل تقلید نام، این مجله توسط «منابع ناظر» و یا در اصطلاح Watchdog Source ها به عنوان «مجله یغماگر یا تقلبی یا جعلی» شناسایی و معرفی می‌شود.

## ماده ۲. مرور چک لیست تشخیص مجلات یغماگر توسط پژوهشگران، بویژه پژوهشگران جوان

چک لیست تشخیص مجلات یغماگر (Predatory Publishers)	
به دنبال چه باشیم؟	✓ چه چیزی را چک کنیم؟
اطلاعات تماس	✓ آیا وبسایت ژورنال، تمام اطلاعات تماس را ارائه کرده است؟ ✓ آیا شامل آدرس معتبر می‌باشد؟
دامنه کار (Scope) ژورنال	✓ آیا حوزه ژورنال چندرشته‌ای است؟ ✓ آیا شامل فیلدهای متعدد، نامرتبط، وسیع می‌شود؟
هیأت تحریریه	✓ آیا هیأت تحریریه شامل متخصصین شناخته شده است؟ (نکته: با چند تن از آن‌ها جهت تصدیق همکاری با ژورنال مکاتبه کنید.)
رویه هزینه برای مؤلف	✓ آیا ژورنال از نویسندگان هزینه می‌گیرد؟ ✓ سیاست پرداخت هزینه و مقدار آن را بررسی کنید.
کیفیت مقالات	✓ کیفیت مقالات منتشر شده توسط ژورنال چگونه است؟ (نکته: از اساتید راهنما و دیگر اساتید خود کمک بگیرید.)
فرایند داوری صحیح (Peer review)	✓ آیا چگونگی فرایند داوری توسط وبسایت ژورنال توضیح داده شده است؟
نمایه‌های پوشش دهنده	✓ آیا ژورنال توسط نمایه‌های معتبر پوشش داده شده است؟ ✓ آیا ضرایب اعتبارسنجی ادعا شده در وبسایت معتبراند؟ ✓ آیا شاخص مبهمی نظیر ICV ارائه شده است؟
سیاست سلب اعتبار مقاله	✓ آیا ژورنال به‌طور شفاف سیاست سلب اعتبار مقاله را بیان کرده است؟ (Retraction Policy)
مدت زمان داوری و چاپ	✓ آیا مدت زمان داوری و چاپ مقاله اعلام شده است؟ ✓ میانگین زمانی مقالات منتشر شده چقدر است؟ (نکته: به کوتاه نبودن زمان داوری و چاپ دقت نمایید)
دعوت‌نامه ایمیلی	✓ آیا ایمیل ژورنال، سردبیر و دیگر اعضای آن متعلق به ژورنال و یا مؤسسه / دانشگاه است؟ (نکته: به استفاده از سرویس‌دهندگان ایمیل عمومی نظیر gmail, yahoo و ... دقت شود.)
*نمایه (Index Copernicus Value) (ICV) یکی از شاخص‌های پرابهام ارزیابی مجلات است که عمدتاً توسط ژورنال‌های یغماگر مورد استفاده قرار گرفته است.	

### ماده ۳. طریقهٔ پایش اعتبار مجلات

به منظور کسب اطلاع از اعتبار نشریه، لطفاً به پایگاه‌های ذیل مراجعه شود.

- برای مجلات (Journal Citation Reports) JCR به آدرس:

<https://jcr-clarivate-com.ezp.semantak.com/JCRJournalHomeAction.action>

- برای مجلات SCOPUS از پایگاه SJR به آدرس:

<https://www.scimagojr.com/journalrank.php>

- برای مجلات ISI از پایگاه WOS به آدرس:

[http://apps.webofknowledge.com.ezp.semantak.com/WOS\\_GeneralSearch\\_input.do?product=WOS  
OS&search\\_mode=GeneralSearch&SID=E۳Mm۴dqgTfqOkXmTIpt&preferencesSaved=](http://apps.webofknowledge.com.ezp.semantak.com/WOS_GeneralSearch_input.do?product=WOS&search_mode=GeneralSearch&SID=E۳Mm۴dqgTfqOkXmTIpt&preferencesSaved=)

- برای مجلات علمی مورد تأیید وزارت علوم از پرتال نشریات علمی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری به آدرس

<https://journals.msrt.ir/>

- برای مجلات علمی مورد تأیید وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی از بانک اطلاعات نشریات علوم پزشکی کشور به آدرس

<https://journals.research.ac.ir/>

- برای مجلات علمی مورد تأیید شورای عالی حوزه‌های علمیه به فهرست نشریات علمی - پژوهشی حوزه‌های علمیه «براساس ماده واحد جلسه ۶۲۵ مورخ ۱۳۸۷/۰۳/۲۱ شورای عالی انقلاب فرهنگی».

- برای مجلات نمایه شده در ISC <https://jcr.isc.ac/main.aspx>

### توجه:

- اعضای هیأت علمی می‌توانند در صورت نیافتن مجله از پایگاه‌های مذکور، مشخصات کامل مجله را از طریق لینک «پیغام درج مجله» موجود در سامانهٔ مدیریت امور پژوهشی (ژپرو)، به مدیریت امور پژوهشی ارسال نمایند تا مورد بررسی قرار گیرد.
- چنانچه مقاله‌ای در یکی از نشریات یغماگر یا تقلبی یا جعلی، چاپ شده باشد، امتیازی تعلق نخواهد گرفت.

### ماده ۴. تصویب

این شیوه نامه در ۳ ماده در چهارمین جلسه مورخ ۱۴۰۰/۰۳/۱۱ شورای پژوهش و فناوری دانشگاه شهید مدنی آذربایجان به تصویب رسید و از تاریخ تصویب قابل اجرا می‌باشد.